

שלום לכולם. ב- 2.5.2008 נפגשנו על כביש הצפון בעקבות אירועים מהעבר, מפגש שנערך לאורן של שישים שנות מדינת ישראל. הובילו אורן וזהר.

ההשתתפות היתה עירנית למדי: אורן, ברוך, גד ואמית, גדעון, גיורא, דינה, דן, רזיה, זהר, זמירה, חסי, ענת, יראון, כליל, מיכאל, מישאל, צביקה, רינה + ערן הדס ובניו אור ונדב + תומר שני, שמעון + מאיר בר ששת, דוד מלכה, דוד קיסוס, גיורא ודורית, עוזי ענבר + כוכב סעדון + דני בר ששת. בתחנה האחרונה הופיע גם מורג בן סימון – מדריך צעיר מיערה.

איקרית – אורן.

כפר יווני קאתול. 620 מטר מעל פני הים. תצפית מרשימה על הגליל המערבי. לפי נתוני המנדט יש במקום 126 משפחות ו- 616 נפש. לפי תיק ש"י – 3 חנויות, בית ספר וכנסיה. בעקבות הסכם ניוקומב-פולה הכפר שייך לאזור הצרפתי עד 1927, אז הוא מועבר לצד הבריטי. במאורעות המרד הערבי נרצח המוכתאר חליל סאביט.

במבצע חירם חטיבה מס' 11 – עודד- משתלטת על האזור. ב 31.10.48 נכנע הכפר איקרית בלי התנגדות. אחרי שבוע – ב 6.11.48 קצין ישראלי בשם יעקב קרא מבקש מהתושבים להתפנות לכפר רמה, ולחזור כעבור 15 יום. כנראה בעקבות הוראה מטעם משה כרמל – אלוף פיקוד צפון – לנקות 15 ק"מ מקו הגבול המנדטורי. הטיעון הצה"לי: "עד שמצב הביטחון יתייצב". (יש קשר עם קיבוץ אילון). צה"ל פינה את התושבים לבתים של פליטים בכפר רמה. (שלא כמו "נבי רובין", "תרביחא", "מנסורה"). ב 27.4.1949 יוצאת תקנה שמייפה את כוחו של שר הביטחון להכריז על אזור מסוים כאזור ביטחון. ב 9.1949 איקרית מוכרזת כאזור ביטחון – רק אנשים תושבי קבע מותר להם לשהות במקום. (כשיצאה התקנה תושבי איקרית כבר לא ישבו במקום ישיבת קבע). ב 5.1951 אנשי איקרית פונים לבג"ץ, מבקשים להחזירם על רכושם. ב 31.5.1951 בג"ץ קובע כי: "כל עוד לא ניתן על ידי רשות מוסמכת צו יציאה (צו פינוי), רשאים לשבת בכפר איקרית". ב 10.9.1951 צה"ל הוציא צווי יציאה נגד תושבי איקרית. ועדת הערר דחתה את פניית אנשי איקרית. ב 24.12.1951 צה"ל מחריב את בתי הכפר למעט הכנסיה. העיתוי – חג המולד. היוזמה לא על ידי ממשלת ישראל, אלא על ידי יוסף וייץ.

ב 2.1952 עירעור על החלטת ועדת הערר. החלטת בג"ץ – הערעור היה תקין, דחיית הועדה היתה תקינה. מדוע אנשי איקרית לא חזרו לבג"ץ מוקדם יותר?

ב 3.1953 – חוק רכישת מקרקעין בכנסת. העברת קרקע לרשות הפיתוח (נכסי נפקדים).

ב 3.9.1953 – תעודת שטר של העברת אדמות איקרית לרשות הפיתוח – הפקעת הקרקע. (נוכחים נפקדים).

ב 1981 – פנייה נוספת לבג"ץ לסעד משפטי לביטול ההחלטה משנת 1953.

בג"ץ קבע שאינו יכול לקבוע מה היה בשנת 1953. לא נכנס לדיון.

בהמשך היו תוכניות לפיצוי מטעם המדינה – דונם תמורת דונם + פיצוי כספי. 60% מהתושבים הסכימו. לפי ועד עקורי איקרית רק 15 משפחות הסכימו.

משנת 1968 חזרו לקבור באיקרית, להתחתן, להיטבל. ישנן גם קייטנות משותפות. לאורך כל השנים יש יוזמות של גורמים ממשלתיים בכיוון של חזרה לכפר ללא שטחים. אנשי איקרית אינם מוכנים לכך.

פילבוקס (בכניסה לאזור תעשייה גורן) – זהר.

אבי אריאב שהיה מנהל אזור התעשייה גורן יזם את שיפוץ הפילבוקס והפיכתו למוזיאון ביחד עם המועצה לשימור אתרים. הוא אסף מוצגים רבים הקשורים לכביש הצפון וביחד עם ההקלטה של דב ירמיה היה הפילבוקס פינה נחמדה להדרכות על הנושא. אבי אריאב עבר מהמקום והפילבוקס נעזב. היום המוצגים ברובם נמצאים במוזיאון חניתה. זהר מחזיק מפתח למנעול.

1936 מתחיל המרד הערבי. משתנים מושגים. חלוקת הארץ הכרחית. הבריטים מגבירים את ההשקעה בתשתיות. למתפרעים בתחומי המנדט מגיעה אספקה בצידוד ובכח אדם מכיוון המנדט הצרפתי.

הבריטים נוקטים בצעדים כדי לסגור את הקו. בשלב הראשון דרך עפר – "הכביש הצבאי".

בשנת 1937 הם מקימים את המשטרות – צריפים עם קירות אבן למיגון. מביאים את צארלס טגארט שדגל בפיתרון כוחני "טרור אפשר לנצח". לעומתו עמד הנציב ווקופ שהתנגד לפיתרון כוחני.

טגארט מתכנן את סגירת הקו עם דרך יותר מסיבית מלווה ב-4 גדרות ברוחב 3 מטר האחת, עם תלתליות באמצע. בתכנית גם היתה גדר אלקטרונית שלא בוצעה בגלל מגבלות תקציביות.

טגארט נותן את העבודה לדוד הכהן ולסולל בונה ללא מכרז. דוד הכהן בונה מחנה של 1000 איש – הגודרים. הם ביצעו את העבודה – 67 ק"מ גדר מחמת גדר ועד חוף הים. ב-3 חודשים בין מאי ליולי 1938. לפני תחילת העבודה – בפברואר 1938 - נעשה מודל, בעצם 3 מודלים ליד טבעון. הביאו 3 מחלקות של צנחנים בריטים שעברו את כל הגדרות בדקות. למרות הכישלון ניתנה העבודה לדוד הכהן. גויסו גם 300 נוטרים עם נשק לשמירה על העבודה. ("הגודרים בצפון" ספר שיצא כבר בשנת 1939, המחברת חוה חבס אשתו של דוד הכהן).

רוב הגדר הובאה מאיטליה באוניות, ממחסנים שהוכנו לקראת כיבוש אתיופיה. המחנות זזו עם התקדמות העבודה ממזרח למערב: התחילו מאל חמה לצמח. אחר כך מצפון הכנרת לאורך הירדן עד יסוד המעלה, משם לנבי יושע ולאורך כביש הצפון. (אצבע הגליל מחוץ לגדר).

המחנות דילגו כל 30 ק"מ. מחנה ראשון הוקם בשער הגולן, השני באיילת השחר, השלישי במלכיה, הרביעי בסאסא,, החמישי בבסה.

במקביל טגארט שיפר את המשטרות למבני בטון – סה"כ 7:5 לאורך הקו + מג'ד אל כרום + שפר. בנוסף הקימו עוד 17 פילבוקסים. הרעיון קשר עין בין הפילבוקסים והמשטרות. (יש מאמר חדש שסותר את הטענה שטגארט הוא שתכנן את המשטרות. הטענה היא שהן היו כבר קיימות כאשר הוא הגיע).

כבר בשנת 1939 התחילו לפרק את הגדר. החלקים האחרונים פורקו בשנת 1947. הבריטים מכרו את הצידוד ליהודים ולערבים.

בסה II – זהר

ירדנו לחיבור הכביש יערה – עבדון עם נחל מצובה כדי לראות את המשטרה בזוית שראו הלוחמים, בלי בתי מושב לידה. זהר מביא את הדברים מפיו של דב ירמיה, כפי שרשומים בספר זכרונותיו, וכפי שמופיעים בספרו של דוד קורן – הגליל המערבי במלחמת העצמאות, עמודים 107-103.

באפריל 1948 הסתיים מבצע נחשון. דב מתכוון לחזור לאילון. הוא מגיע לחיפה בסוף מבצע קלשון ב- 22.4 – יום כיבוש העיר. שם הוא פוגש את משה כרמל שמספר לו על מצב הישובים הנצורים בגליל המערבי. משטרת בסה II חסמה את הכביש לאילון. דב מגייס את עצמו לגייס כח לכיבוש המשטרה שמוחזקת על ידי כח ערבי. הוא מגיע לנהריה ומגייס את פלוגה ב' של גדוד 21 של כרמלי ובראשה המ"פ יעקב פונדק הוא "שועל". 25.4.1948 ליל הסדר. אחרי ערב פסח בנהריה מתארגנים ליציאה. במצובה מצטרפים שניים נוספים, אחד מהם דן רם. מאוחר מדי הם יוצאים דרך נחל מצובה לאילון. הפעולה נדחית ביום. התכנית: כח חסימה מאילון חוסם תגבורת מערמשה וכביש הצפון, כח מחניתה חוסם תגבורת אפשרית מבסה, כח ממצובה חוסם את הדרך מכברי. כח הסחה ממזרח. כח עיקרי פורץ דרך השער מדרום. 26.4.1948- ההסחה פתחה באש. הכח העיקרי מתגלה כאשר הוא מפעיל את המטענים לפריצת הגדרות. החבלנים נפצעים. משתקים את התאורה ההיקפית. דב ודן מצמידים את חומר הנפץ לשער. דב מבקש מפונדק להפסיק אש כדי לדבר עם הערבים ולשכנע אותם לעזוב. יש דו שיח. הערבים מבקשים זמן להתארגן, פונדק חסר סבלנות דורש להמשיך ולא לחכות עוד. דב ניגש לשער להפעיל את המטען ונפצע מכדור. כאן מסתיימת הפעולה. לכוח יש כבר 8 פצועים, הם מפונים לאילון. למחרת הגיע משוריין בריטי עם קצין לאילון. חבר של דב שהביא לו פניצילין. עוד יום עובר ובגן הירק נוחת מטוס אוסטר מוטס על ידי פיניה בן פורת, חברו של דב. הוא רוצה לפנות אותו לבית חולים. בנחיתה נשבר המדחף מהעץ. פיניה עוזב בלי דב אחרי שתוקן המדחף במטרה לחזור שוב למחרת. זה לא מתאפשר לו. קוריוז – ב-27.4.1948 מתפרסם בעיתון המשותף של על המשמר דבר והארץ על נפילתו של דב ירמיה בקרב. ב- 28.4.1948 פרסום מתקן בעיתון על כי דב ירמנוביץ חי.

לתחנה הרביעית כבר לא הגענו, בסה תמתין לסיור אחר.
תודה לזהר ולאורן על ההדרכה, היה מעניין.